

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.	Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.	KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1080.

Tartalom. A tiszántúli egyházkerületi vasárnapügyi bizottság jelentése s előterjesztése. — Tárcza. Pál theológiája. Erdős József. — Közügyeink. A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlése. — A bábonyi templomavatás. Papp József. — Levél a szerkesztőhöz. Ember Pál. — Szalay és Meyer. M. F. — Különfélék. — Szerk. posta:

A tiszántúli egyházkerületi vasárnapügyi bizottság jelentése s előterjesztése.

I.

Főtiszteletű Egyházkerületi Gyűlés!

A vallás-erkölcsi életnek egyik igen fontos s eredményeiben messze kiható ága az, melynek fejlesztésével és előbb vitelével megbízva lettünk, s fájdalommal kell előre is jeleznünk, hogy igen csekély eredmény az, melyet felmutatni képesek vagyunk. Alább tisztelettel előterjesztett jelentésünkből ki fog tűnni, mennyiben terhelhet minket, a bizottság tagjait, a sikertelenség miatt a felelősség súlya.

Még az 1884-ik évben egy több pontból álló javaslatot terjesztettünk föl a főtiszt. Egyházkerületi Gyűléshez, melyet a főtiszt. Egyházkerületi Gyűlés az 1884-ik évi ápril havában részben elfogadott, részben pedig az egyházmegyékhez úttal véleményezés végett. Jelesül határozatilag kimondotta, hogy a vasárnapügyi bizottságok, az egyházkerületi vasárnapügyi bizottság mintájára minden egyházmegyében megalakíttassanak; a javaslat többi pontjai pedig megvitattassanak és véleményeztessenek. Egy mindenesetre jelentékeny lépés tehát tétetett ez ügyben 1884-ben a főtiszt. Egyházkerület által, azonban az egyházmegyék egy része azóta vagy épen semmit nem tett, vagy ha tett is, munkálkodásának eredményét velünk meg nem ismertette, így az ügy megmaradt a kezdeményezés stádiumában.

Most már azon helyzetben vagyunk, hogy a békésbányai, beregi, debreczeni, máramaros-ugocsai, nagy-szalontai, f.-szabolcsi, bihari, alsó-szabolcsi és a n.-károlyi egyházmegyék véleményét ismerhetjük; még most sem adták be véleményöket az érmelléki, bányai, heves-nagykunsági, szatmári egyházmegyék. A vasárnapügyi bizottságot csakis a debreczeni, f.-szabolcsi és bihari egyházmegyék választották meg.

Az eddig hozzánk jutott egyházmegyei véleményeket a következőkben van szerencsénk megismertetni:

I. A n.-szalontai egyházmegye a mostani körülmények között elégnék tartja a magvetői munkát, és e végből jó és helyes irányú, lehetőleg olcsó olvasmányoknak és lapoknak, milyen a „Téli Ujság,” terjesztését; de hogy miként lehessen olcsó, hasznos olvasmányokat létrehozni? e felől véleményt nem ad, s javaslatunk többi pontjaira nem reflektál.

II. A debreczeni egyházmegye a vasárnapügyi bizottság tagjaiul Dávidházi Jánost, László Jánost és Szele Györgyöt megválasztja; azonban a nélkül, hogy a javaslat többi pontjaira kitérne, egyszerűen kimondja, hogy nem tart egyebet szükségesnek, minthogy a ma meglevő törvények pontosan végrehajttassanak.

III. A máramaros-ugocsai egyházmegye a vasárnapügyi bizottságok megalakítását, — mely egyházkerületi határozattal elrendeltetett, — czélszerűtlennek tartja. Egyedül országos törvényhozástól vár e tekintetben sikert.

IV. A beregi egyházmegye hasonló véleményben van.

V. A bihari egyházmegye megalakítja a vasárnapügyi bizottságot a következő tagokból: Könyves János elnök, Benedek László, Csillag Lajos, Szemes László, Zsigmond Ferencz, Kis Elek, Ercsey Dezső. Továbbá azt tartja, hogy czélszerű lenne, ha az egyházkerület odahatna, hogy a nyilvános mulató helyek, korcsmák vasárnaponként bezáratnának s a törvénynek érvény szerzettetnék.

VI. A f-szabolcsi egyházmegye a javaslat minden pontját elfogadja, kívánja, hogy e fontos ügyben a törvényhozás is intézkedjék; a vasárnapügyi bizottság tagjaiul Lukács Ödönt, Gencsy Albertet, Elek Dánielt, Nagymáté Albertet, Görömbei Pétert megválasztja.

VII. A nagykárolyi egyházmegye a javaslat pontjait helyesli, elfogadja.

VIII. Az alsó-szabolcsi egyházmegye hasonlólag, megtoldva azzal, hogy az egyházkerület útasítsa az egyházmegyei s egyházközségi vasárnapügyi bizottságokat, hogy forduljanak a községi, városi, s ha kell, a megyei hatóságokhoz, felkérve, sürgetve azokat, hogy egy, az 1868. évi 53. t. cz. 19. §-ának végrehajtása végett alkotandó szabályrendelet életbe léptetése által a vasárnap megszentelése érdekében egyházainkkal együtt működni szíveskedjenek.

IX. A békésbányai egyházmegye igen tüzetesen foglalkozik a kérdéssel. Véleményéből nem tűnik ugyan ki, hogy a vasárnapügyi bizottságot már megválasztotta volna, azonban javaslatunknak minden pontját helyesli, megtoldva azzal, hogy téessék intézkedés, hogy a mai törvény, az 1868. LIII. t. cz. 19. §-a, mely a gyakorlatban semmi sikerre nem vezet, szigorú törvénnyel helyettesíttessék; s e tekintetben a testvér ág. felekezettel leendő együttműködést látna szükségesnek az államkormányval szemben.

T á r c z a.

Pál theológiája.

(Részletek Erdős J. theol. tanár „Pál apostol élete és theológiája“ cz. székfoglaló értekezéséből.)

(Folytatás.)

Az ember tehát, a Pál theológiája előterjesztésénél kiindulási pont; az ember, ki a biblia szerint a teremtés végcélja és koronája; ki Isten a maga képére és hasonlatossága szerint teremtett, azaz valóságos igazságban és szentségben (Ef. 4, 23. 24. Kol. 3, 9. 10.) a végett, hogy teremtő Istenét igazán megismerje és szívből szeresse, s vele örökké tartó boldogságban éljen, dicsérve és magasztalva őt. (Heid. Káté 6.). Az ember azonban, ki felruházva volt szabadakarattal és a tehetséggel posse non labi: áthágta Teremtője parancsát, okozója s szolgája lett a bűnnek s miképpen egy ember által jött be a világra a bűn — ἡ ἀμαρτία ἐισήλθε — és a bűn által a halál: azonképen kihatott a halál minden emberekre, mivel mindenek vétkeztek. (R. 5, 12.). Egy embernek engedetlensége által lett bűnössé a sok (ἀμαρτωλοὶ κατεστράθησαν ὁὶ πολλοὶ 5, 19.) és ezen eset óta uralkodik a bűn, a gonosz e világon. Pál ugyan világosan szól a sötétség országáról, a gonoszság lelkeiről (Ef. 6, 12.), melyek a bálványimádó pogány világban forgolódnak (1. Kor. 10, 20.) és gyűlölik Krisztus országát s az ő szolgáit (2. Kor. 2, 10. 11.); szól a sátánról és szolgálóiról, kik elváltatják magokat igazság szolgálóivá (11, 14. 15.), szól a világ istenéről, ki megvakította a hitetlenek elméit (2. Kor. 4, 4.):

ámde a bűnbeesés átkát, miként az egész írás, úgy Pál is az emberre hárítja, ki saját akaratából vetkezte le az Isten képét, elhagyva Isten törvényének útát. (R. 5, 12. 15—19.). Ennek következtében annyira meg lett mérgezve az emberi természet, hogy mindenek bűnben születnek és halál fiai. A bűn nyilvánul az isteni akarat iránt való engedetlenségben és az erkölcsi törvény áthágásaiban s mint törvényszegés (παράβασις R. 4, 15. Gel. 3. 19), engedetlenség (παρρησία R. 5, 19; 2. Kor. 10, 6. ἀπειθεῖα R. 11, 30. 32.), véték (παράπτωμα R. 5, 20. Ef. 2, 1.), igazságtalanság (ἀδικία 2. Th. 2, 10. 12.) jut uralomra, mely mind kiindulva a szívből, elhomályosítja az értelmet, felkél Isten ellen (R. 6, 13.), megcsalja s hatalmába ejti az embert, a ki σαρκικός és mint ilyen rabszolgája a bűnnek (7, 14.). Pál apostol szabad elhatározás jogával ruházta fel az embert (1, 28.), a ki saját belátása szerint cselekedzik, cselekvénye egyébként nem is volna büntetendő (2, 1.); még a pogány lelkiismeretében is megszólal a bíró (2, 15.) és az evangéliom épen a lelkiismeretben keres és talál titkos támpontot, hogy célját elérhesse. (2. Kor. 4, 2; 5, 11b.). Ámde a bűnös embernek mind elméje, mind lelkiismerete tisztátalan (Tit. 1, 15.) s a bűn szolgálatában annyira súlyedhet, lelkiismerete úgy elfáulhat, hogy utóljára gyönyörűségét leli a bűnben (R. 1, 32. Ef. 4, 19.), mely aztán fölötte legyőzhetlen hatalommal uralkodik.

Ezekután megérthetjük, miért nevezi Pál a test érzületét, törekvését, Isten ellen való ellenségeskedésnek (τὸ ἐρρόνημα τῆς σαρκὸς ἐχθρὰ ἐστὶ θεῷ R. 8, 7.); mint viszont megfejthetjük a p o g á n y s á g szomorú állapotát is, melybe az saját bűne miatt jutott. Isten ugyanis nyilvánvalóvá tette hatalmát és istenségét az univesumban azon célzattal, hogy az emberek keressék és észlelés útján lássák meg az ő láthatatlan tulajdonait (Cs. 14, 15—17; 17, 24—29.); felsőbb rendeltetésökről volt is tudatuk, hiszen saját költőjük ajkáról hallották: Os homini sublime datum est, coelumque videre jussus et erectos ad sidera tollere vultus (Ovid Metam. I.); e mellett volt is természeti ismeretek Istenről — notitia Dei naturalis — (Cicero Tusc. I. 13.); megismerték az Isten végzését, tudták, mit kíván tőlök (R. 1, 32.): mégis, elbizakodva saját bölcseségükben — mi Isten előtt bolondság — hiábavalókká lettek gondolataikban, esztelen szívök elsötétült, (1, 21. Ef. 4, 18.) felcserélték Isten valóságát a hazugsággal, tisztelték és szolgálták a teremtményt a teremtő helyett (1, 25.) s míg vallásilag a természetistenítés tévútain bolyongtak, erkölcsileg a legtermészetellenesebb bujaságba merültek, végre teljes apathiába sülyedtek. (1, 24—32.) Bűnök bűnnel büntetett, mivel a gonoszt nemcsak tudva cselekedték, de az úgy cselekvőkkel is egyetértettek (1, 32.). Ez okból hitelenségök és erkölcstelenségök nem menthető s Isten igazságos ítéletét nem kerülhetik el.

Ámde a zsidó nép sem mentheti magát a neki adott törvénnyel, sem az isteni kegyelemből nyert sok előnyeivel. (R. 3.). Mert bár a törvény magában véve szent, igaz és jó (7, 12.) és a ki azt cselekszi, megkapja a bért tartozásképen (κατὰ ἐρεμίην 4, 4.): úgyde dicsekedhet-e a törvénnyel, ha annak megrontása által megtisztességtelenít az Istent? (2, 23.). Mit ér a fiúfogatdátás, a dicsőség, a szövetségek, a törvény, a mózesi kultusz és az ígéretek (9, 4.), ha nem teljesítetik mindaz, a mi meg van írva a törvény könyvében, hogy azokat cselekedni kell? (Gal. 3, 10.). A törvény egy egészet képez s ha csak egy jótája ellen vétész is, vétkeztél az egész ellen. A pogányok nem nyertek ily nagy kiváltságot, ők törvény

nélkül vétkeztek, törvény nélkül fognak el is veszni; de a zsidók jól ismerték a mennyből adott törvényt; egyik nemzetiség a másikat felülmulva vetélkedett a felett, hogy annak betűivel megigazulást (*ἵδια δικαιοσύνη*) érhesse el (Fil. 3.): de míg másokat tanítani akartak, önmagukat nem tanították s rájuk nézve a mózesi kultusz, halál és kárhozat szolgálatává lett. (R. 2.). Az apostol, tekintve a szívek rejtekébe, ismerve a törvényszegés minden mozzanatát, megjelenítve maga előtt az egész ótestamentomi kijelentést, átgondolva az emberiség történetét Ádámtól Krisztusig: tapasztalati igazságként tanítja, hogy a törvény cselekedetei által Isten előtt igazságot halandó nem nyerhet (R. 3, 20.); zsidók és pogányok egyaránt bűnösök s átok alá vettek. (3, 19. Gal. 3, 13.). Jóllehet a többi apostolok is bizonyosságot tesznek erről, de azért egyiknél sem nyert e tan oly erőteljes és határozott kinyomatot, mint épen Pálnál (Cs. 13, 38. 39. R. 3, 21—24.), kinek evangélioma a szó legmélyebb értelmében élettapasztalati theologia (van Oosterzee, Theol. N. T.).

Most már kérdés, miért adta Isten a törvényt? Ott volt a szövetség, ott voltak az ígéretek? Mindezek mellé bejött a törvény (*παραισθηθῆναι* R. 5, 20. Gal. 3, 19.) a vétkezések végett, hogy a bűn sokasodjék és a gonoszság szaporodásával a megváltatás szükségének érzete annál nagyobb erővel előtérbe lépjen. Megjelentetett a törvény a végett, hogy lenne a bűn ereje (1. Kor. 15, 56.), ugyanis általa csak szaporodik a kívánság, midőn azt mondja *ὄχι ἐπιθυμῆσαις*, mert e parancsával még a szunnyadozó vágyat is felébreszti. De meg azért is van a törvény, hogy általa megismertessék a bűn kárhozható hatalma (R. 3, 20.) és az ily módon üdv után sóvárgó bűnösre nézve legyen *παίσχυρος ἐς Χριστόν* (Gal. 3, 24. 25.). De daczára e sokoldalú jótéteményének, nem volt és sohasem is lesz képes az ember a törvény cselekedetei által idvezülni. Mert Isten lélek s az általa adott törvény is lelki, ellenben az ember testi és rabja a bűnnek. A *σάρξ*, mely a megromlott emberi természet személyesítője, gyűlöli a törvényt, annak nem engedelmeskedik, mert nem is tud; szüntelen harcban áll a lélekkel (R. 8, 7.) és folytonosan ellene szegül annak, a mit a lelki törvény akar. Törekvése a bűn és halál, mely fölötte uralkodik és tetteit irányozza. Ez a *σάρξ* birtokába ejté a legfőbb lelki tehetőséget a *νοῦς*-t is annyira, hogy az egészen elfordulttá (*ἄβουμος* R. 1, 28) lett, hiábavalóságban (*ἐν ματαιότητι* Ef. 4, 17.) forgólódik és annyira elváltozott, hogy teljes megújulásra (*ἀναζώνωσις* R. 12, 2.) van szüksége. Ime, a benső természetére nézve Isten lelkének teljesen megfelelő törvény — *ὁ νόμος πνευματικός* — és az ember mint *σάρξ* sohasem egyesülhetnek s összhangzásba nem tarthatók. *ἀνθρώπος, ἀμαρτωλός* és *σάρξ* egy és ugyanaz (Gal. 2, 16.), minélfogva az egész *κόσμος* képtelen Isten jókedvét s igazságát cselekedetek árán kiérdemelni. (V. ö. Tholuck, Stud. n. Krit. 1855, 3. Ernesti, Ursprung der Sünde nach paul. Lehrgeh. 2 Thl. Gött. 1863—64. Lüdemann, Anthropologie d. Ap. P. Kiel 1872. Zahn, des Gesetz Gottes nach d. Lehre u. Erf. P. Halle 1876.).

Hogy azonban e *νόμος πνευματικός* által ez üdv el nem nyerhető, sőt inkább általa az ember halálba jut (R. 7, 7—13.): annak egyedüli oka az emberi természet romlott volta, mely szerint az ember a testében lakozó bűn miatt azt cselekeszi, a mit gyűlöl, mint azt az apostol saját élettapasztalatából vett példával igazolja. (7, 14—25.). Ily véget nem érő benső küzdelem közepett az embernek — tudva azt is, hogy reá ítélet vár — szükségképen nyomorultnak kell éreznie magát. Mert mi-

helyt felébred benne hivatásának tudata, a tagjaiban levő törvény azonnal harcra kél az ész törvénye ellen (R. 7, 23.) s nincs menekülése a törvény átka elől (Gal. 3, 13.). De épen ez a lelki gyötrelem képezi az ember idvességre jutásának forrását, a mennyiben a bűnösség ily mély érzete és tudata felébreszti a megváltatás után való epkedést, melyet — *τὸ ἄδύνατον τοῦ νόμου* — az evangéliom elégit ki teljesen. (Kohlbrügge, d. 7. Kap. des Briefes P. an d. Römer Elb. 1855.).

Az eddigiekben a régi üdvoeonomiára voltunk tekintettel, vagyis azt mutattuk fel az apostol írataiból, mit tehet a természeti ember az üdv elérhetésére önerején, még oly nagy előnyök mellett is, mint a minőkkel az Izrael kebelében alapított theokratia birt? Most, követve az apostoli előadás menetét, összevontan az újszövetségi üdvoeonomia fölényét és előnyeit igazolandjuk, vagyis azt, hogy az ember a bűn és halál törvényétől miként szabadíttatik meg az élet lelkének törvénye által — Krisztusban.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlése.

(1888. szept. 17—21.)

(Vége.)

Az országos nyug- és gyámintézet ügyében beadott egyházmegyei véleményeket illetőleg határozottat, hogy az esperesi kar még e közgyűlés folyama alatt nézze át a különböző véleményeket, s azokat kombinálva, tegyen rólok jelentést.

A missióügyben beadott bizottsági jelentés egyes tételre még visszatérünk s itt csak annyit említünk fel, hogy e jelentés élénk megbeszélésre szolgáltatott alkalmat; a nagybányai egyház iskolájának ideiglenes beszüntetését az egyházkerületi közgyűlés e veszélyeztetett ponton, mely épen missiói központnak van kiszemelve, nem hagyja jóvá, hanem útasítja az egyházat, hogy az iskolát haladéktalanul állítsa vissza; Mária-Pócs környékén missiói állomás fog létesíttetni.

Ezután az elnökség indítványára nem a kinyomatott sorrend szerint, hanem soronkívül vették elő a fontosabb tárgyakat, még pedig először a főiskolai gazdasági tanács jegyzőkönyvében beadott tárgyakban intézkedtek.

A dadai birtok bérleti összegéből, a tavaszi árvíz alkalmából nagy kárt szenvedvén a bérlők, a bérösszeg egy része elengedtetett. A főiskola f. évi költségvetésének tárgyalásánál kitünt, hogy 2940 forint deficit van a tőkepénztárnál. Kiss Albert gazdasági tanácsi tag indítványára a kiadások lehető korlátozása mondatott ki, továbbá felhívott azoknak figyelme, a kik alapítványok tevésénél, hagyományozásoknál közvetve vagy közvetlenül befolyanak, hogy igyekezzenek a tőkepénztár érdekében is közrehatni.

A fűvészkert ügye véleményezés végett kiadatott a gazdasági tanácsnak.

A gazdasági tanács jegyzőkönyve alapján több ügy egyszerűleg tudomásul vétetett, így többek között az, hogy az anyakönyvtár melletti nyilvános olvasó terem jövő tavasszal már minden valószínűség szerint átadható lesz a közhasználatnak.

A negyednap gyűlés főiskolai ügyek tárgyalásával kezdődött, melyek közül felemlítjük azt, hogy a párhuzamos gymn. osztályok berendezése ügyében úgy intézkedett a tanárkar, hogy csak a négy alsó osztály mellé állíttatik párhuzamos szakos s a rendes tanárok mellé két-két helyettes és segédtanár fog alkalmaztatni. A helyettes tanári állomásokra hirdetett pályázat eredménytelen maradván, a gymnasiumi tanárkar azon kényszerhelyzetbe jutott, hogy a már korábban fölkerült két segédtanár, Nagy Gyula és Balogh József mellé Papp Gusztáv szénior alkalmazta harmadiknak s a még betöltetlen órákat a rendes tanárok között, az így megmaradt pénznek részökre való adása mellett osztotta fel. Az egyházkerületi közgyűlés, Tüdös János igazgató felvilágosító megjegyzései után beleegyezését adta ezen intézkedéshez.

Az egyházkerület népiskolai tanügyi bizottságának jegyzőkönyve felolvasatván, a bizottság jegyzőkönyveinek intézkedései és javaslatai tudomásul vétettek és elfogadtattak. Katoná Endre bizottsági elhalt tag helyére Lukács Ödön választott meg.

A középiskolai felügyelő tanács elnöke, Kiss Áron terjedelmes jelentést ad be az egyházker. középiskolákról, mely is tudomásul vétetvén, statisztikai táblázataival együtt ki fog nyomtatni az egyházkerületi jegyzőkönyvben.

A közoktatásügyi miniszternek azon leírata, mely bizonyos föltételek mellett megengedi a theológiát végzett ifjaknak, hogy középiskolai tanári vizsgát tehessenek, behatódott megvizsgálás és javaslattétel végett kiadatott az egyházkerületi tanügyi bizottságnak.

Élénk és érdekes vitára adott alkalmat az egyházkerületi vasárnapügyi bizottságnak lapunk mai s jövő heti számában közölt s közlendő jelentése és előterjesztése, mely is egész terjedelmében elfogadtatott, — s miután a bizottság három évre szóló megbízatása lejárt, újból megválasztott az, s az elhalt tagok helyére új tagokul Segesváry József, Beke Mihály és Könyves Tóth Kálmán választattak meg.

A felső leánynevelő intézetek, e kiváló felekezeti érdek felszínén tartása, elővitele ügyében állandó egyházkerületi bizottság választott az ötödik napon, Révész Bálint elnöke alatt Szűcs István, Simonffy Imre, Lukács Ödön, Kiss Albert, gróf Degenfeld József és Szabó János tagokkal. Az ügy még a negyednap gyűlésen tárgyalatott, de a bizottság tagjai, mint mondtuk, a gyűlés ötödnapján választattak meg.

A dékánáság és közigazgatási peres ügyek tárgyában bejött egyházmegyei vélemények egy-egy bizottságnak adtak ki. Az óvodák ügyében felhívatott a népiskolai tanügyi bizottság, hogy adjon javaslatot arra nézve, miképen lehetne a nyári szünidő alatt felekezetünk népiskoláiban gyermekmenhelyeket rendezni be. A családkönyvekre nézve elfogadta az egyházkerület a konvent által megküldött mintákat, kimondván, hogy azok mozgó lapok alakjában készítenők s kötelező erővel a jövőre nézve se bírjanak.

A gyűlés pénteken délelőtt 11 órakor végződött be, kisebb, nem általános érdekű, felebbezett ügyek tárgyalásával. E napon már igen megfogyott a gyűléstagok száma s püspök úr, ki a négy első napon folyvást jelen volt a gyűléseken, ekkor már nem ment föl a tanári gyűlésterembe áttett gyűlésre, hanem levélben vett búcsút az eloszló gyűléstől s elnöktársától, az egyházkerületi főgondnok úrtól.

A konventi tagok választásáról folyó vita lefolyását, mint előbbi számunkba jeleztük, a „Debreczeni Ellenőr“ után, a következőkben adjuk.

E tárgyban három egyházmegyétől jött nyilatkozat, melyek a zsinati törvény híres és homályos szövegezésű 53 szakasza f) pontjának értelmezésére, illetve a konventi tagok választásának a presbyteriumokra való visszaruházására vonatkoznak. Miután ezen nyilatkozatok felolvasatattak, előállott Peterdy Károly beregi esperes, s az ő, valamint több elvtársa nevében (Kiss Albert, Isaák Dezső, Thaly Kálmán, K. Tóth Kálmán, Kovács István, Lukács Ödön stb.) terjedelmes bevezetéssel és indokolással ellátott indítványt terjesztett a közgyűlés elé, melyszerint a konventi tagok a presbyteriumok által választassanak; ezen kérdés újból tárgyalatassék a tavaszi egyházkerületi közgyűlésen s csak azután ejtessék meg a választás.

Dr. Degenfeld József beleegyezett, hogy ezen indítvány a jövő közgyűlésen tárgyalatassék; a választást azonban már ezúttal megejtendőnek tartotta, mivelhogy a konventi képviselők mandátuma ez év végével lejár s a jövő évi konventi üléseken, melyek február-márciusban lesznek, képviseltetés nélkül nem hagyható a kerület. E végből a választás iránt azonnal intézkedést kér. (Ezen beszéd nyugtalanságot keltett a kisebbség körében. — Előbb felakasztják az elítéltet, azután tanácskoznak a kegyelemadásról, — jegyezte meg egy presbyterista).

Kiss Albert a gr. Degenfeld József által ajánlott eljárási rendet komikusnak s arravalónak tartja, melylyel a presbyteriumokat megillető jogot ismét ki lehet kerülni. Ő a közgyűlés jegyzőkönyvéből nem tudná beigazolni, hogy a mandátum ez év végével lejár. Szerinte az 1886. májustól, a választás napjától, vagy 1886. októbertől, az igazolástól számított három évre szól. Különösnek tartja, hogy sokan mindig konventi képviselőkről szólnak, holott a törvény e kifejezést soha nem használja, hanem ezt: konventi tag. E megjegyzésre György Endre válaszol, útalva a konventnek hivatalból és választás útján való tagjaira s ily felfogással helyes a képviselő elnevezés. Peterdy Károly és társairól azt tartja, hogy mivel indítványuk beadásával elkéstek, azt akarják, hogy a kerület a jövő konventen képviselet nélkül maradjon. Épen ebben látja ő a helyzet komikus voltát. Annak különben örül, hogy most még Kiss Albert is bizalommal van ő iránta s hajlandó a reá ruházott mandátumot meghosszabbítani.

Ujfalussy Sándor a Peterdy-féle indítvány forszírozásával megsértve látja a kerület méltóságát. Ferge József, ámbár tudja, hogy az ő indítványuk akkor is le fog győzteni, a konvent összehívása előtt egy ad hoc rendkívüli közgyűlés tartását indítványozza. Lukács Ödön a maga és elvtársai nevében tiltakozott azon feltevés ellen, mintha ők indítványoknak ismételt beadásával meg akarnák sérteni a kerület tekintélyét. A rendkívüli közgyűlés összehívását pedig pártolja. Segesváry József a gróf Degenfeld József indítványa mellett szólott, mivelhogy a Peterdy-féle indítványnak célja a jövő közgyűlésen sem érhető el, s a törvényt senki más nem magyarázhatja, csakis a zsinat. Révész Bálint püspök ellenzi az időközi közgyűlés tartását. Az indítvány tárgyalása is, a választás is legyen a tavaszi közgyűlésen. Kovács István gr. Degenfeld Józseffel és Ujfalussy Sándorral polemizált. Ugy ő, mint Szőke János a választásnak az indítvány tárgyalása utánra halasztását kívánták. Gr. Degenfeld József, azt, hogy a konventi tagok megbízása 1888. végével jár le, abból is következtette, hogy a megelőző

cyklus is 1882—85-re esett. Dr. Tisza István beszéde azok ellen irányult, kik a konventi tagoknak a kerületi közgyűlés által való választását az ezt megszavazó 40 ember határozataként emlegették. Szólv ezen határozatot törvényes és nem a többség, hanem a hatóság határozatának mondotta, a minthogy azt alkotmányos szempontból nem is lehet másként tekinteni. Szarka Boldizsár a többség eljárását a jog világos kijátszásának állítja, mi ellen a terem minden részéből élénk tiltakozás nyilvánul.

Várady Gábor szerint nem lehet senki a gyűlésteremben, ki híve ne lenne a presbyteri rendszernek, de a rendszerrel vitatkozni — most nem képezheti a kérdés tárgyát. Az egyházkerületi közgyűlésnek 1886-ki határozata nem ütött csorbát e rendszeren. Akkor is a sebek orvoslását óhajtotta a közgyűlés, most megint azt akarja a Peterdy-féle indítvány, de a választás módjának megváltoztatása nem segít a bajon — új zsinatig. Ezért, habár nem ellenzi a Peterdy-féle indítványnak tárgyalását, legjobb már az adott tényeket elfogadni. Thaly Kálmán e kérdést már most is tárgyalhatónak tartja, miután az a három egyházmegye felírata folytán napi kérdéssé lett. Tiltakozik Dr. Tisza István azon állítása ellen, mintha intézményeink szelleme ellen intéznének ők támadást. Ő ép olyan jó reformátusnak tartja magát, mint Tisza István, csak hogy ő presbyteriális kálvinista, és nem centralista kálvinista akar lenni.

Ritoók Zsigmond is a többség nézetének nyilvánulását a hatóság határozatának bizonyítja azokkal szemben, kik folytonosan ama 40 szavazatra és a 8 egyházmegye határozatára hivatkoznak s a többséget törvénytelennek szeretik feltüntetni. E közgyűlésre — úgy mond — senki sem jön megbízatással, útasítással. Azonban elismeri az egyházmegyének azon jogát, hogy küldötteinek meggyőződését megfigyelje. S ez az egyetlen mód, melylyel az egyházmegyék a maguk nézetét a kerületen keresztül vihetik. De útasítással küldötteik szavazatát, a kerület határozatát meg nem köthetik. Az időközi ad hoc közgyűlés összehívását egyébiránt nem ellenzi; de aggodalmi vannak, hogy az egyházmegyék közgyűléseit addig nem lehetne megtartani. Szeremley József gr. Degenfeld József indítványa mellett, Isaák Dezső pedig a Peterdy Károlyé mellett szólottak. Szeremley Sámuel a kedélyek izgatásának megszüntetése szempontjából az ügy azonnal leendő eldöntését sürgette. Balogh Ferencz nincs meggyőzve arról, hogy a konventi tagokat már most kellene újra választani; tehát miután a konventi tagok választása 3 évre érvényes a törvény és gyakorlat szerint, s így az 1886. májusi választás érvénye 1889. májusban jár le, indítványozza, mondja ki a közgyűlés, hogy a jelenlegi választást szükségtelennek tartja.

Kiss Albert Ritoók Zsigmonddal szemben azt állítja, hogy a képviselőknek kötelessége elvi fontosságú kérdésekben megbízóik nézetét tolmácsolni, a mely, ha nekik nem tetszik, tegyék le a mandátumot.

Tóth Sámuel fölhozza, hogy a mult választásról a jegyzőkönyv eredetileg úgy volt fölvéve, hogy a választás 1889. májusig szól; de maga a közgyűlés intézkedett úgy, hogy 1886—88-ra bírjon az érvénynyel. Gr. Degenfeld József névszerinti szavazást kér s a hosszú vita után Vályi János felvette a kérdést: a közgyűlés meg akarja-e választani már most vagy nem a konventi tagokat? De e kérdéshez is többen szólottak, többen másként szerették volna föltéetni. A többség azonban elfogadta a kérdésnek ily módon feltevését.

Igen nem szavaztak: Szeremley József, gr. Degenfeld

József, Szabó János, Ritoók Zsigmond, Dávidházy János, Bernáth István, Fráter Imre, Székely Károly, Horthy István, Várady Gábor, Ujfalussy Sándor, Segesváry József, Széll Kálmán, Szeremley Sámuel, György Endre, Simonffy Imre, Soltész László, Pákozdy Lajos, Rásó Gyula, Tatai János, Miklovicz Bálint, Dr. Hajnal István, Széll Ákos, Kis Elek, Zsigó Endre, Végh Sándor, Széky Péter, Rásó Antal, Szentpály Jenő, Debreczeni István, Balogh Ambrus, Dr. Tisza István, Liszka Nándor, Tüdős János, Joó István, Futó Mihály, Bodolay László, Elek Lajos, Tóth Sámuel, összesen 39-en. Nem mel szavaztak: Peterdy Károly, Szabó Károly, Lukács Ödön, Csernák István, Isaák Dezső, Szűcs István, Balogh Ferencz, Kiss Albert, K. Tóth Kálmán, Illyés Bálint, Beke Mihály, Thaly Kálmán, Ferge József, Kovács István, Benedek László, Nagy Lajos, Fráter Gyula, Dr. Szikszai Szabó József, Kassai Ignác, Vitéz Mihály, Gencsi Albert, Madarász Imre, Bíró Lajos, Soltész János, Böszörményi Sándor, Szarka Boldizsár, Csepely Miklós, Dr. Kovács Sándor, összesen 28-an. Távol voltak: Szőke János, Bencsik István, Némethy Lajos, Ármós Bálint, Lengyel Imre, Bíró Antal, Ujlaki Gábor, Szilágyi István.

A bábonyi templomavatás.

Lélekemelő ünnepélye volt a máramaros-ugocsai egyházmegyébe kebeleztet bábonyi ref. egyháznak f. évi szeptemberhó 2-án, ez alkalommal tartván újonnan épült templomának és tornyának ünnepélyes felavatását.

Mielőtt a tulajdonképeni felavatási ünnepélylyel foglalkoznánk, — azt hisszük, — nem lesz felesleges, ha ezen egyház templomának történetével, legalább főbb vonásaiban megismerkedünk. A jelenben körülbelül 400 lelket számláló egyház temploma és lelkészi lakása az 1784-ik évben a lángok martaléka lett. A kicsiny gyülekezet, — vallásos buzgóságától vezérelve, — a csapás megtörténte után azonnal az elhamvadtt templom és paplak felépítéséhez fogott. A kezdet befejezést nyert, és az Ur háza felépítése körül buzgólkodók nem sokára a romok és üszkők felett emelkedett templomban dicsőíthették a Mindenhatót. 66 év mulva, 1850-ben újabb csapást kellett átszenvedni e gyülekezetnek, midőn temploma és lelkészi lakása ismét leégett, harangja megsemmisült. Istenbe s az ő megsegítő kegyelmébe vetett hitét nem veszve el, az üszkők eltakarítása után azonnal építkezni kezdett saját erejéből. Őt évet vett igénybe az új építkezés befejezése s ezen idő alatt isteniszteleteit, vallásos szertartásait csűrben végezte, illetve gyakorolta. 1855-ben már a jelenlegi templom falai közt dicsőíthette az ég és föld Urát; a megsemmisült harang helyett pedig két új harang hívogatta ez időtől a híveket vallásos érzelmeik kiöntésére az Ur hajlékába. A csapásból még nem volt elég. Újabb megpróbáltatáson kellett keresztülmennie. 1872-ben a községnek $\frac{9}{10}$ része lángba borulván, a felépült templom tetje és mennyezete porrá égett s csak a kormas falak hirdették az Ur házának egykori létezését. Az ennyi, nehéz küldemen átment parányi gyülekezet, saját erejében bízva s ezen bizalmát Istenbe vetett tántoríthatatlan hitével párosítva, ismét hozzá fogott az építkezéshez s hangyaszorgalommal dolgozva, lelkes pásztorja által vezérelve, rövid idő alatt templomát ismét felépítette. Miután az Ur háza elkészült, azonnal toronyépítéshez látott s kitartó szorgalom és munkálkodás

mellett az 1887-ik év végével azt is szerencsésen befejezte. Ime a protestáns áldozatkésztségnek egy meglevő nyilatkozata, mely önmegtagadásával hordja össze filléreit, hogy az Urnak dícsőítésére hajlékot, a tudomány, igazság és hazaszeretet ápolása végett csarnokot építsen.

Ennyi megpróbáltatás után, annyi aggodalom között, de Istenbe vetett hittel és bizalommal folytatott, immár teljesen befejezett munkálkodás eredménye, a gyülekezet létszámához mérve, különben tágas és díszes templom és magasba nyúló bádogos tornyának ünnepélyes felavatása az említett napon ejtetett meg.

Vallásos öröm és lelkesedés szállotta meg e napon e kis gyülekezet apraját és nagyját egyaránt. A vidékről is sokan elmentek együtt örülni, együtt lelkesedni a bábonyiakkal. Már a kora reggeli órákban több apró karavánt lehetett látni a szomszédos helységekben, kik a távolabb eső helyekről gyalog igyekeztek az ünnepélyt rendező egyház felé. 8 és 10 óra közt pedig a Halmi és Bábony közt levő útvonal, a sűrű fogatok által felvert portól, valóságos felleggel volt borítva.

Féltíz óra körül a vendégek legnagyobb része, — köztök Kis Áron a szatmári, Bencsik István a nagy-bányai egyházmegye esperese, Tabajdy Lajos szatmári lelkész, — már megérkezett s miután a port levverte magáról, a felavatandó templom körül, vagy a paplakon kezdett csoportosulni, várva a haranggal adandó jelre, hogy bémehessen az Ur házába.

Tíz órakor megszólalván a harang, mindenki készüléshoz látott. A harmadik harangszó elhangzása után megindult a menet, elől Csernák István esperes, kísérve Kis Áron, Bencsik István, Tabajdy Lajos, 12 máramaros-ugocsai lelkész és számos intelligens egyén által.

A templomba érve, a már eddig megtöltött karzaton rögtön felhangzott az ének: Im b é j ö t t ű n k n a g y ö r ö m m e l. Ebből egy pár versnek eléneklése után az egyszerű földművesekből alakult f.-ardói dalárda szép éneke ringatá el a jelenvoltakat a meghatottság édes érzetével. Majd a 233-ik dícséret 3-ik verse énekelte az összes gyülekezet által. Ennek végeztével Csernák István esperes lépett a szószékre s egy meghatóan szép imádságban fejezte ki háláját Isten — mint minden segedelem egyedüli kútforrása iránt — megszámlálhatatlan jótéteményei között azért is, hogy e számra nézve kisiny gyülekezetet ily szép templom építésében, — annyi megpróbáltatás között, — elvégre is megsegítette; atyai megszentelő kegyelmét továbbra is kéré e gyülekezetre és templomra. Imádságába foglalta a szeretett magyar hazát, ennek koronás királyát, alkotmányos kormányát, mindenikre kérve Istennek áldó kegyelmét.

Az esperesi felavató imádság után ismét a f.-ardói énekar gyönyörködtette a jelenvoltakat: „Dicsőít téged nagy égi Teremtő“ kezdetű szép és mindenki által élvezettel hallgatott darab előadásával. Valóban az énekkart a legnagyobb elismerés illeti meg, hogy gyönyörű hármónikus énekével a hívek lelkét az íhletettség magaslatára emelte.

Azután következett az alkalmi beszéd, melyet Lukács XI. r. 28 versének ama szövege felett: „Boldogok, a kik hallgatják az Istennek beszédét és megtartják azt“, Bíró Lajos n.-szőlősi lelkész mondott szép nyelvezettel és szónoki eleganciával. Az idézett szöveg alapján a következő témát és propositiót állította fel: „Buzog és lelkesedik egy igaz protestáns az ő templomáért“, melyet aztán a következő három részre osztott fel:

1. Mert az életre előkészítő iskola. 2. Emberi szent jogainknak védelmezője. 3. Földi és mennyei érdekeinknek összhangzásba hozó forrása. A nagy gonddal összeállított mű, melynek előadása egy teljes órát vett igénybe s mely a hallgatóság figyelmét egészen lebilincselte, megérdemelné, hogy külön lenyomatban napvilágot lásson, mintegy élő emlékjelül a bábonyi egyház e napi örömnepének.

Az alkalmi beszéd végeztével Sárkány Lajos f.-ardói lelkész állott az úrasztala elé és egy átgondolt, magvas agenda előadása után három csecsemőt keresztelt meg.

Majd ennek végeztével Biki Ferencz, gyulai lelkész lépett az úrasztalához, mialatt a gyülekezet a XXIII. zsoltárt énekelte. Ez ének 1. versének elhangzása után egy szép, mindenki által nagy figyelemmel hallgatott s a szónok költői lelkületére valló ágendázás után Bodnár Béla, f.-pataki lelkész segédkezése mellett az úrvacsorát kiosztotta. Ennek befejeztével az istenitisztelel félkét órakor véget ért.

A templomból kijövén, a gyülekezet intelligens része egyenesen a paplakra igyekezett, hol egy sátor alatt már három felterített hosszú asztal várakozott a vendégekre.

Az elhelyezkedés megtörténvén, azonnal kezdődött az ebéd. Testi éhségünk lecsillapítása körül, kétségen kívül a helybeli lelkész, Thoroczky János úr felesége szerezte a legnagyobb érdemeket. A pohárköszöntők sora mindjárt a második fogásnál kezdődött. Az első toasztot Thoroczky János helybeli lelkész mondotta, a királyért emelvén poharat. Nagy Frigyes egyházmegyei főjegyző Révész Bálintot, a püspököt; Csernák István esperes a bábonyi egyházat éltette. Ezután a díkezióknak egész sorozata következett, melyet épen sokaságok miatt nem említhetünk meg egyenként.

Ebéd végeztével, míg az öregebbek az asztal mellett maradván társalogtak: addig a fiatalok a sátor középső terén tánczhoz láttak s járták jó kedvvel csaknem az éjfél órákig, mikor a társaság oszolni kezdvén, egy óra körül egészen üres lett a tér. Ez volt a bábonyi ünnepély.

Halmi, 1888. szept. 12.

Papp József.

Levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

Becsés lapját jó példamutatás céljából soraimmal igénybe venni késztet a mezőkeresztesi ev. ref. egyházban ez évben történt adományozások nyilvánosság elé hozásának reám, mint lelkészre háruló kedves kötelessége. Az Ur házának szeretete nálunk nem pusztá szavakban, hanem nagyszerű áldozatokban szokott nyilvánulni. Hála a gondviselésnek, e tekintetben méltó dícsékvésre van most okunk.

Ugyanis bizalmas kérésemre Gyenge Mária, az egyház közszükségeinek fedezésére 100 forintot, úrasztali terítékre szinte 100 forintot hagyományozott. Ez utóbbi összeget testvére Gyenge Mihály földműves, 300 forinttal megpótolva, 400 frtért egy rendkívüli szép királyszínpiros, tömörszövetű selyem terítőt készíttetett. A közepén búzakalász és fürtös szőlőágból álló arannyal himzett koszorúban e szentírásbeli hely van ezüst betűkkel hímezve: *Vala menny is z e r e é n d i t e k e k e n y e r e t é s i a n d j á t o k e p o h á r t, a z U r n a k h a l á l á t h i r d e s s é t e k, a m í g e l j ö v e n d I. Kor. XI. 26. A terítő széleit arasznyi szélességű,*

aranynyal dúsan hímzett virágkoszorú díszíti, széles arany rojttal kerítve. — Mind a rajz tökéletessége, mind a hímzés pompája bámúlatra ragadja a szemlélőt. A készítő özv. Szalay Bénéiaminné, Nagyváradon.

E terítőt egyházunk érdemes főgondnoka, tek. Ercsey Dezső úr és neje Bige Irma ő nagysága sokáig gyönyörrel nézve, elragadtatásukban vallásos érzületük bizonyosságul ígéretet tettek, hogy ők meg 2 darab úrasztali ezüst kannát fognak készíttetni. Igéretüket nem sokára be is váltották.

Most már az egyház birtokában vannak a Bécsben készült 120 forint értékű, meglepően szép bortartó edények.

A jószívű adakozókat nyomban követte özv. Bégányi Bálintné Nagy Erzsébet asszony, 45 forintot ajánlva egy kenyér-tartó ezüst tányérra. Szüreti úrvacsora-osztáskor ez is az Úrasztalán lesz.

A nemeslelkű egyháztagok míg az egyháznak igaz örömet, magoknak nagy érdemet szereztek az előtt, kinek dicsőségét adományaikkal előmozdították.

Nevök és emlékezetök áldva lesz, legyen is áldva, míg csak adományaik erkölcsi értékét fel bírja fogni a vallásos lelkület.

Mező-Keresztes, 1888. szept. 25.

Ember Pál,
ev. ref. lelkész.

Szalay és Meyer.

E becses lapok 31-ik számában n.-becskereki lelkészársunk ugyancsak feldicséri a Londonban megjelenő „Tidings of great joy“ című könyvecske nyomán Meyert, a budapesti „szerszámtisztító“ baptista (alias nazarénus) prófétát. Magát vele egy színvonalra helyezve, elsopánkodva kiált cikke végén ekként fel: „Ime így dolgozik Meyer. S ily munkálkodásának eredménye 150 megtért egy év alatt!“

Örömmel vallom be, hogy engemet Meyer úr működése nem ejtett olyan extazisba, mint Szalay kollegánkat. Ugy látszik, nem ismeri ő Meyernek eljárását egész valójában, s azért van annyira elragadtatva munkálkodásának eredményétől! Mi azonban, sajnos, nagyon is jól ismerjük őt. Egyik s másik általa megmaszlagosított hívünknek nagy és keserves fáradsággal összekuporgatott fillére vándorolt már be abba a megcsodált és feldicsért: „főműhelybe.“ Mert Meyer úr kitűnőleg ért ehhez a mesterséghez is. Addig dobol, sípol, lármáz és fenyegetődzik apostoli leveleiben a szegény konvertita lelkéhez, míg nem hajlik és nem fizet, mert hiszen elvégre is az utóbbi a fődolog. E szegény félrevezetett embereknek nem szükség látni és hallani a prófétát ajkáról az ígét; csak fizetni, hogy a főműhely és annak szerszámai mozgathatók legyenek. Hja! Budapesten drága az élet . . . Oda sok pénz kell, hogy a műhelyben kedvvel és serényen dolgozhassanak! Mi pedig az alatt itthon szolgabírói úton hajtatjuk be az általa becsapott atyafiútól a csekélyke párbért. Érti-e ezt Szalay kollegám . . . ? Mert, hogy nem érzi: ez világosan kitetszik a Meyer eljárását magasztaló soraiból!*)

*) Annak a cikkeknek sajátos élet meglehetősen elvettük különben szerkesztői megjegyzésünkkel. Szerk.

Engedjen meg édes atyámfia, hogyha dicsériádja nálam visszatetszést szült. Egy igazi református papnak, ki egyháza egységének és békéjének örül, nem szabad volna ilyet cselekedni. Mert hogy Meyer épen egyházunk békéjét zavarja meg sok helyen: ez tapasztalati igazság. Örüljön annak Szalay kollegánk, hogy még nem tapasztalta ezt.

Hogy azonban ő „szégyennel áll meg a volt colporteur mellett“, talán lehet egy kis igazsága. Ime Meyer úr nem igen hagyja el a maga híveit egy 24 órára sem . . . ! S jólesz Szalay kollegának vigyázni, hogy míg ő távol járkal gyülekezetétől, addig Meyer ott ne teremjen Becskereken, megszorítva jókora összeggel a 150 számot egy év alatt. De nem, ez nem fog megtörténni: Bízom a becskereki derék magyar ref. atyafiak egyházas jó érzésében. Jó lesz azonban Meyert előttök fel nem dicsérgetni.

Nekünk pedig ne dicsérgesse Meyert. Mi eljárásaiból nagyon is jól ismerjük őt és azt mondjuk róla, hogy ő biz Schlaumeyer!

M. F.

Különfélék.

Vallás- és közoktatásügyi miniszterre ő Felsege a király f. hó 22-én Gödöllőn kelt legfelsőbb elhatározásával csakugyan Gr. Csáky Albint, Szepesmegye főispánját, a főrendi ház alelnökét, királyi főasztalnokot nevezte ki, ki is a hivatalos esküt f. hó 25-én tette le az uralkodó kezeibe. Megjelenvén minisztériumában, a teljes hivatali személyzet jelenlétében és nevében Berzeviczy Albert államtitkár üdvözölte az új minisztert. Érdemesnek tartjuk az üdvözlő beszédre adott miniszteri választ egész terjedelmében ide igtatni. A beszéd így hangzott: „Mélyen tisztelt uraim! Fogadják mindenekelőtt legmelegebb köszönetemet azon nagyon szíves üdvözlésért, a melyet az államtitkár úr mindnyájuk nevében hozzám intézett. — Mi tagadás benne: nagy küzdelmen estem át, sokáig haboztam, míg ezen nagyfontosságú, legfőbb országos érdekeket szolgáló tárcza elvállalására magam elhatároztam. Mert hiszen mérlegelni kellett erőmet épen ezen feladatok nagyságával szemben, és mert másrészt teljes meggyőződése az, hogy boldogult hivatali elődöm, kibem messzelátkörű, az európai legmagasabb műveltség színvonalán álló államférfiút és egyúttal testestül-lelkestül magyar hazafit vesztett az ország, kibem én — s úgy hiszem, önök közül is sokan — egy feledhetetlen jó barátot siratunk. Hogy ennek daczára eltökéltem magam e tárcza elvállalására, történt ez azért, mert hiszen a polgári szolgálatban is van valami hasonló ahhoz, a mit a katonaságnál — ha nem is mindig helyesen — fegyelemnek neveznek, t. i. a hazaszeretéből folyó kötelességérzet, a mely elodáztatatlanná teszi, hogy kiálljunk egy exponált helyre akkor, a mikor az illetékes tényezők azt hasznosnak, szükségesnek hiszik. De eltökéltem magam azért is, mert a priori meg vagyok győződve, hogy önökben lelkiismeretes, buzgó, teljes odaadással működő, szakavatott munkatársakra találok, kiknek fáradhatatlan segédkezése az én feladatomat jóval fogja megkönnyíteni. Örömmel értesültem az államtitkár úr szavaiból, hogy önökre teljes mértékben számíthatok s viszonzásul csak azt mondhatom: rajtam nem fog múlni, hogy a viszony köztünk minél bensőbbé, teljes őszinteség és bizalmasság által áthatottá váljék, mert ezt tartom én legmegfelelőbbnek úgy azon kérdések szempontjából, melyet együttesen szolgálni vagyunk hi-

vatva, mint a gyakoribb személyes érintkezés természetes követelményének is. Isten áldja meg önöket azon a téren, melyen karöltve leszünk hivatva munkálkodni, a mint azt a törvény és az ország érdeke elénk tartja.“ Gr. Csáky Albin miniszter-ről följegyezzük a következő életrajzi adatokat. Az új miniszter, régi, híres ősök ivadéka, 1841. ápril havában született Krompachon Szepesmegyében. Atyja az 1882-ben elhunyt Csáky Ágost gróf, anyja Prónay Ifigenia bárónő volt. Családja 1633. óta Szepesváranak örökös ura s egyszersmind Szepesmegye örökös főispánja. Gróf Csáky Albin a középiskolát Lőcsén, a jogi tanfolyamot Kassán és Budapesten végezván, 1863-ban ügyvédi diplomát nyert, 1865-ben, tehát már alig 24 éves korában, Szepesmegye löcsei kerülete képviselőjének választotta, de ő még ezen országgyűlés befejezése előtt odahagyta az országgyűlést és Szepesmegye főispánja lett. Főispánját oly odaadással és lelkiismeretességgel viselte, hogy megyéje csakhamar az ország legjobban adminisztrált megyéi közt foglalt helyet. Hasznos szolgálatai, nagy munkaereje mindenfelé figyelmet költöttek iránta s a hetvenes években saját megyéje mellett még Sárosmegye kormányzata is reá bízott. Sáros kormányzását 1878-ig vezette, mely évben a rossz aratás és burgonyabetegség a reá következő télen inséget hozván az ország felső megyéire, rendkívüli tevékenységet kelle kifejtenie, ő neveztetvén ki kormánybiztosul a nyomor enyhítését célzó intézkedések vezetésére. Hosszú hivataloskodása alatt a király a Lipótrend középkeresztjével tüntette ki, melyhez később a pápai Szent-Gergely-rend nagy keresztje járult. Ez év tavaszán pedig valóságos belső titkos tanácsossá neveztetvén ki, megyéje párt-, vallás- és nyelvkülönbég nélkül a legmelegebb ovatiókban részesítette. A király a főasztalnoki állomással is őt tüntette ki s a főrendiház alelnöki méltóságát is reá ruházta. Kitűnő adminisztratori tehetségét, mint fentebb említettük, a minisztérium keblében is érvényesíteni akarták, ez okból 1880-ban a közös pénzügyminiszteri s Kemény báró lemondása után a közlekedésügyi tárczával kínálták meg, de ő akkor egészségügyi állapotára hivatkozva, az ajánlatokat nem fogadta el. Családi életet 1866-ban kezdett, nőül vevén Bolza Anna grófnőt, kivel azóta gyermekekkel megáldott boldog házasságban él. Irodalomnak, művészetnek buzgó barátai mind a miniszter, mind neje s a magyar hazafias érzület megszilárdítása körül az egész család a felvidéken rendkívüli érdemeket szerzett. Ezenkívül a gróf több közművelődési egyesületnek is elnöke, így a Kárpát-egyesületnek, a szepesi történelmi társulatnak, a szepesi szeretetházi egyesületnek, Eötvös-körnek stb. stb. Felekezetünk tisztelettel üdvözlölvén miniszteri állásában a kiváló nevű férfiút, bizalommal néz működése elé s elvárja tőle, hogy magas állásában, minden felekezeti érdekek felé emelkedve, fényes tehetségének minden energiájával a tanügy és minden egyes vallásfelekezet szellemi szükségének emelésére fordítandja ereje javát. Adja Isten, hogy úgy legyen!

Felhívás. Kiss Gusztáv, szeretett tanárunk 37 évi áldásos tanári működése után a mult iskolai év végével nyugalomba vonult. Az érdemes férfiú, ki előbb karddal kezében, legjobbjaink között küzdött a haza védelmében, később mint a tudomány egyik leghívatottabb apostola, oltogatta szívébe a reá bízott ifjúságnak a munka, a tudomány és a haza szeretetét. Mi, a kik benső ragaszkodással és hálával őrizzük szívünkben

jó tanárunk fáradtságos munkálkodásának, lelkesítő és szívet nemesítő útmutatásainak kedves emlékeit, elhatároztuk, hogy 36-ik évfordulóján ama napnak, melyen Kiss Gusztáv tanárunk tanári működését a hód-mező-vásárhelyi főgymnasiumban megkezdette, folyó évi októberhó 1-ső napján, az ő nevére a nevezett főgymnasiumban, felekezeti tekintet nélkül, egy jó tanuló jutalmazására ösztöndíj-alapítványt teszünk, hogy így, a ki, míg ereje engedte, a munkában példányképül méltán szolgálhatott, az a nevéhez kötött alapítvány által a jövőben is fokozott tevékenységre buzdítsa az utódokat. Bizalommal fordulunk azért Kiss Gusztáv tanárunk volt tanítványaihoz, hogy az említett alapítványhoz tehetségükhöz képest járulni szíveskedjenek. A szíves adományokat Fári Antal takarékpénztári könyvvezető urhoz Hód-Mező-Vásárhelyre kérjük küldeni. Hód-Mező-Vásárhelyen, 1888. szept. 1-én. Kiss Gusztávnak H.-M.-Vásárhelyen élő volt tanítványai értekezletének megbízásából Kmetyko József s. k., városi főjegyző, bizottsági elnök.

Tudomásul. Zoványi Jenő „Tanulmányok a m. prot. egyház és irodalom történetéből“ cz. füzete Trocsányi Bertalan s.-pataki könyvárusnál rendelhető meg. Ára 60 kr.

Beküldettek. 1. *A protestáns templomok építéséről*, kapcsolatban a debreczeni kálvinista új templom építésével. Irta Pecz Samu műegyetemi tanár. Négy táblával. Budapest. A pesti Lloyd-Társulat könyvnyomdája. Igen érdekes munka, melyet haszonnal tanulmányozhat mindenki, a ki csak érdeklődéssel viseltetik a templomi építészeti ügyei iránt. — 2. *Magyar Kálioné*, 202, egy, két s három szolamú egyházi és világi énekek szemelvényes gyűjteménye. Középkorai s magán használatra szerkesztették Deák Gerő ev. ref. kúntanodai rendes tanár és Makai Jenő ev. ref. kántor-tanító. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó igazgatótanácsa által engedélyezett és ajánlott segéd-tankönyv. Ára 1 frt. Kapható szerzőknél Szászvároson. Kiadjuk ez érdekes művet részletes ismertetés és bírálat végett lapunk egy szakértő munkatársának. — 3. *Magyar nyelvtörténeti szótár*. A legrégebb nyelvemlékektől a nyelvújításig. A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkesztették Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond. Első kötet. Első füzet. Budapest, kiadja Hornyánszky Viktor. Egy korábbi számban közöltük már az ezen fontos műre való előfizetési felhívást. Az irodalmi, nyelvtörténelmi szempontból oly igen fontos műre felhívjuk olvasóink szíves figyelmét. — 4. *A hves-nagykunsági ref. tanító-egylet 1888. július 11-én Kisujszálláson tartott közgyűlésének jegyzőkönyve*. Egyes részleteit közölni fogjuk.

Szerk. posta. T. L. Békés. Tárczacikkére csak a 43-ik számban keríthetek sort, akkor aztán egyfolytában kiadom. — „Vázlatok Sibolti Demeterről“ cz. cikk íróját szíves türelemre kérem. Épen fentebbi üzenetemből is láthatólag, tárczarovatunk van most cikkekkel túlhalmozva. — Th. E. F. Cs. Köszönöm a cikket, várom a folytatását is. Nehány hét múlva sor kerül reá. Korábban azért nem közölhetem, mert épen e tárgyról már egy előbb bejött, és pedig 4 számra terjedő cikk vár kiadásra.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**